

DOI: 10.52363/2414-5866-2022-1-15

УДК 351.86

Бабенко В.Ю., ад'юнкт, НУЦЗУ, м. Харків, ORCID: 0000-0001-8973-4032

Babenko V., adjunct, National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv

**АНАЛІЗ СТАНУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНИМИ КОНФЛІКТАМИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ НЕЇ
(ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЯКІСНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У 2022 РОЦІ)**

ANALYSIS OF THE STATE OF IMPLEMENTATION OF PUBLIC MANAGEMENT OF PUBLIC CONFLICTS IN UKRAINE DURING THE MILITARY AGGRESSION OF THE RF AGAINST UKRAINE (ACCORDING TO QUALITATIVE RESEARCH RESULTS IN 2022)

Проаналізовано ставлення населення до проблем публічного управління суспільними конфліктами в Україні під час військової агресії Російської Федерації проти України. Дослідження проводилось шляхом анкетування експертів з питань публічного управління. У цій роботі проведено якісний аналіз за результатами якого визначено, що у межах державної політики в регіонах проблеми суспільних конфліктів контролюються частково, спостерігається недостатнє публічне управління суспільними конфліктами в Україні на загальнодержавному рівні. Найбільш поширеним видом суспільних конфліктів є ті, які мають політичне підґрунтя. Найбільшою причиною виникнення суспільних конфліктів є зовнішня агресія відносно України та її регіонів. Відповідальними за вирішення суспільних конфліктів України повинні бути вищі органи державного управління. Найдивнішим напрямом вирішення суспільних конфліктів в Україні є проведення системних і структурно-організаційних реформ. Найбільш перспективним є дослідження шляхів удосконалення соціально-політичного механізму публічного управління суспільними конфліктами в Україні.

Ключові слова: *суспільні конфлікти, публічне управління, соціально-політичний, організаційно-правовий, медійно-комунікаційний, якісне дослідження.*

The attitude of the population to the problems of public management of social conflicts in Ukraine during the military aggression of the Russian Federation against Ukraine is analyzed. The research was conducted by surveying experts on public administration. This paper provides a qualitative analysis based on the results of which it is determined that within the framework of state policy in the regions the problems of social conflicts are partially controlled, there is insufficient public management of social conflicts in Ukraine at the national level. The most common types of social conflicts are

those that have a political basis. The biggest cause of social conflicts is external aggression against Ukraine and its regions. The highest public administration bodies should be responsible for resolving Ukraine's social conflicts. The strangest way to resolve social conflicts in Ukraine is to carry out systemic and structural-organizational reforms. The most promising is the study of ways to improve the socio-political mechanism of public management of social conflicts in Ukraine.

Keywords: *social conflicts, public administration, socio-political, organizational and legal, media and communication, qualitative research.*

Постановка проблеми. Під час військової агресії Російської Федерації проти України у громадян України гостро актуалізувалися питання щодо їх безпеки, повсякденного побуту, та реалізації суспільством їх конституційних прав та свобод. Виникли нові суспільні конфлікти та загострились старі суспільні конфлікти між державними органами та населенням країни. Складність вирішення актуальних питань вимагає більш ґрунтовного дослідження та проведення аналізу стану реалізації публічного управління суспільними конфліктами в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання суспільних конфліктів багаторазово було досліджено науковим товариством, таких вітчизняних учених А. Бандурки, С. Белая, О. Васильєвої, Н. Діденко, С. Домбровської, Т. Карлова, О. Крутій, О. Крюкова, Р. Лукиши, А. Помази-Пономаренко, В. Садкового, В. Степанова та ін. У вирішенні загально теоретичних проблем соціального конфлікту значний внесок внесли праці закордонних науковців М. Вебера, Н. Вінера, Р. Дарендорфа, К. Дойча, Л. Козера, К. Левіна, Н. Лумана, Р. Мертона, Т. Парсонса, Ю. Хабермаса, К. Ясперса та ін.

Виділення невирішених проблем. Врегулювання та розв'язання суспільних конфліктів в Україні недостатньо розкрито у наявному законодавстві України, відсутні шляхи та механізми вирішення наявних суспільних конфліктів, відповіді та відомості досвідчених експертів з публічного управління можуть надати необхідну інформацію для аналізу та визначення пріоритетних напрямків дослідження для покращення у подальшому законодавства та розробки відповідних планів та механізмів вирішення та попередження суспільних конфліктів в Україні.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати стан реалізації публічного управління суспільними конфліктами в Україні під час військової агресії РФ проти України.

Виклад основного матеріалу. Останнє десятиліття суспільні конфлікти в Україні показали свою складність та гібридність. Під час військової агресії Російської Федерації проти України гостро виникла необхідність у дієвому публічному управлінні наявними суспільними конфліктами, для визначення пріоритетних напрямків реалізації публічного управління суспільними конфліктами було проведено якісне дослідження шляхом опиту-

вання респондентів у лютому 2022 – квітні 2022. Зважаючи на введення воєнного стану в Україні у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, опитування відбувалося із застосуванням анкети, із якою досвідчені експерти з великим досвідом формування та реалізації публічного управління могли ознайомитися у вигляді відповідної Google-форми. Основні завдання дослідження наступні:

- оцінка стану за суспільними конфліктами на місцевих рівнях в межах державної політики;
- реалізація публічного управління суспільними конфліктами в Україні на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях;
- виявлення найгостріших суспільних конфліктів в Україні;
- розкриття причин конфліктів та відповідальних за їх виникнення;
- знаходження відповідальних за вирішення суспільних конфліктів;
- визначення експертної думки щодо шляхів вирішення суспільних конфліктів в Україні та пріоритетні напрямки впровадження міжнародного досвіду.

Кількість опитаних експертів – 62 особи. Вибірка опитування будувалась як випадкова. Опитування складалось із 23 питань, для визначення загальних відомостей про респондентів, визначення їх особистого ставлення до суспільних конфліктів та зазначення ролі держави у питаннях вирішення суспільних конфліктів в Україні. Відповідно відповіді зазначено у % співвідношенні.

За статтю респонденти поділилися наступним чином: жінки – 51,6; чоловіки – 48,4, що зазначає гендерну рівність при опитуванні.

Охоплення респондентів за віком (рис. 1).

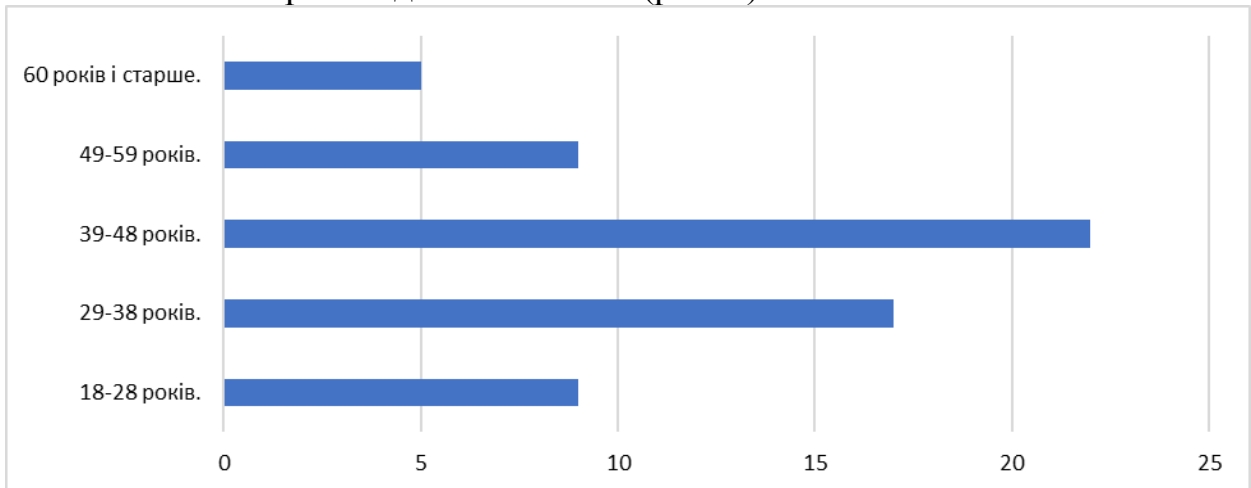

Рис. 1. Розподіл відповідей на запитання «Ваш вік?»

Джерело: авторська розробка

«Ваша освіта?» розподіл респондентів зазначає досвідченість та їх великий досвід у питаннях публічного управління (рис. 2):

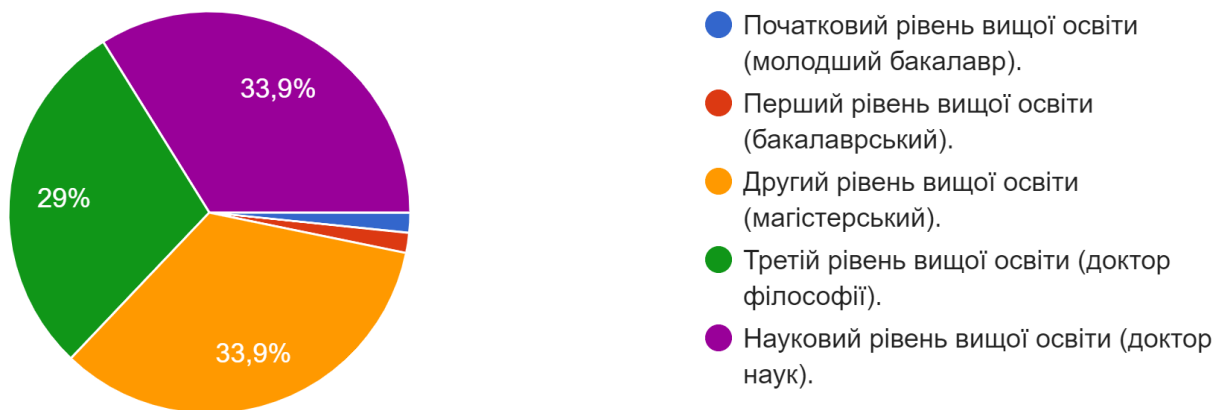

Рис. 2. Розподіл відповідей на запитання «Ваша освіта?»
Джерело: авторська розробка

За місцем проживання експертів, їх області та регіони, переважна частка 72,6 % з Харківської області, але були залучені також респонденти з Дніпропетровської, Запорізької, Київської, Львівської, Полтавської, Хмельницької областей та м. Київ.

За основним професійним заняттям маємо наступний розподіл:

- науковець, працівник освітнього закладу – 69,4 %;
- державний службовець – 10,3 %;
- аспірант(ка), ад'юнкт(ка), докторант(ка) – 9,7 %;
- представник органів місцевого самоврядування – 3,2 %;
- працівник правоохоронних органів і викладач – 1,1 %;
- працівник служби цивільного захисту – 1,1 %;
- економіст – 1,1 %;
- здобувач вищої освіти – 1,1 %.

За типом посад експертів (рис. 3).

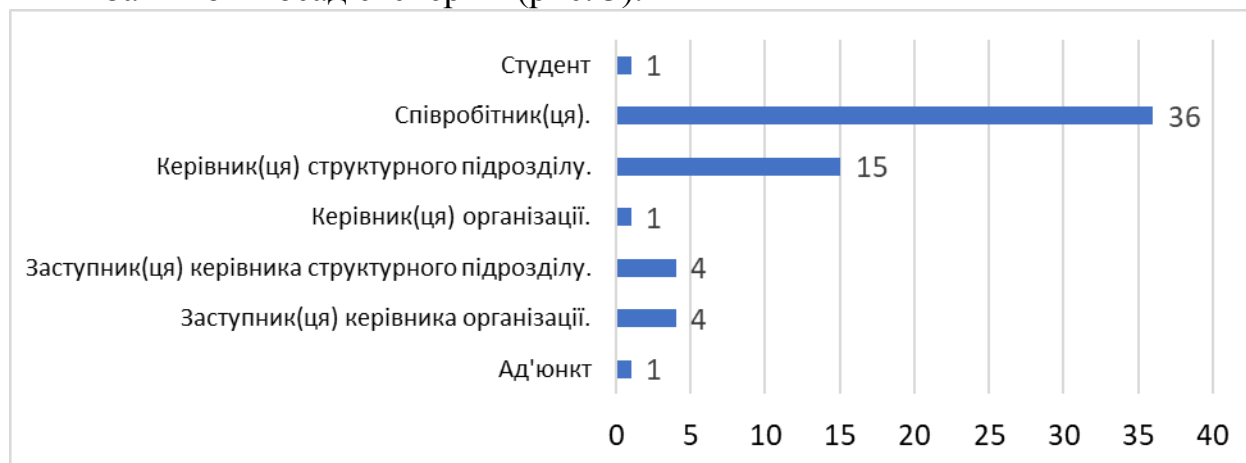

Рис. 3. Розподіл відповідей на запитання «До якого типу належать Ваша посада в організації?». Джерело: авторська розробка

Опитування респондентів показало експертну думку щодо проблем суспільних конфліктів у межах державної політики у тих регіонах, де мешкають насамперед експерти. Більшість вважає, що проблеми суспільних конфліктів в їхньому регіоні частково контролюється державою (69,4 %), майже не контролюється державою відповіді 14,5 %, так повністю контролюється державою 11,3 %, ні не контролюється державою 3,2 %, важко відповісти 1,6 %. (рис. 4).

Рис. 4. Розподіл відповідей на запитання «Чи вважаєте Ви, що проблеми суспільних конфліктів у Вашому регіоні контролюються, насамперед у межах державної політики?»

Джерело: авторська розробка

Наступне питання висвітлює зацікавленість експертів у суспільних конфліктах України, відповідь «не замислююсь» жодний респондент не надав, що свідчить про залученість громадян до питань суспільних конфліктів в Україні (рис. 5).

Значна частина експертів вважає що задіяна у конфлікті загальнодержавного рівня (62,9 %), не задіяними вважають себе 35,5% , задіяними у конфлікті регіонального рівня 1,6 %, задіяних у конфліктах із державою, або у конфлікті місцевого рівня немає.

Провивши аналіз відповідей респондентів на питання щодо їхньої думки про стан реалізації публічного управління суспільними конфліктами в Україні на загальнодержавному рівні було визначено, що більшість респондентів відповіли «Погано» (41,9 %), друга за популярністю відповідь була «Вагаюсь відповісти» (37,1 %). Це свідчить про недостатність реалізованих заходів публічного управління суспільними конфліктами в Україні на загальнодержавному рівні. Крім того, були отримані й інші відповіді «Добре» (19,4 %), «Дуже добре» (1,6 %), відповідь «Дуже погано» ніхто не надав.

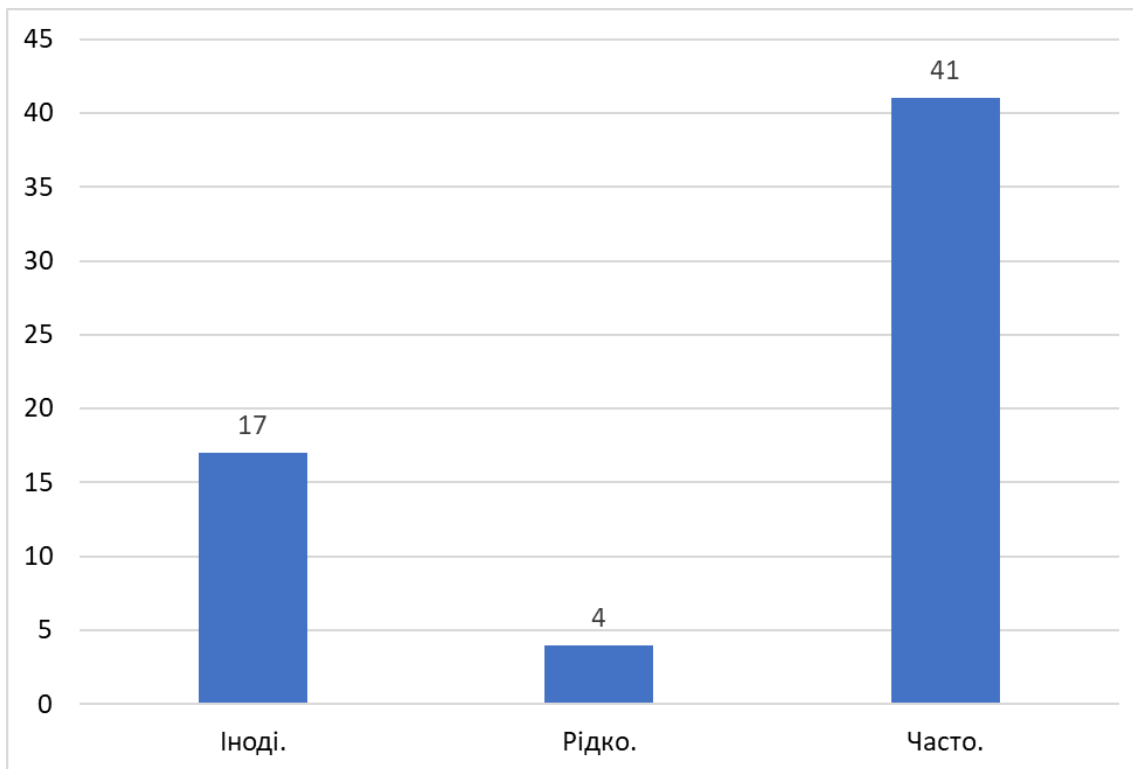

Рис. 5. Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви замислюєтесь про суспільні конфлікти в Україні?»

Джерело: авторська розробка

Відповіді на питання «Як, на Вашу думку, реалізується публічне управління суспільними конфліктами в Україні на регіональному рівні?» кардинально відрізняються від попередніх результатів. Більшість відповіла «Добре» (59,7 %), друга за популярністю відповідь «Вагаюсь відповісти» (21 %). Це засвідчує дієвість публічного управління суспільними конфліктами України на регіональному рівні. Також були отримані й інші відповіді – «Погано» (16,1 %), «Дуже добре» (3,2 %), відповідь «Дуже погано» ніхто не надав.

Відповіді на питання «Як, на Вашу думку, реалізується публічне управління суспільними конфліктами в Україні на місцевому рівні?» Більшість відповіла «Добре» (48,4 %), друга за популярністю відповідь «Вагаюсь відповісти» (32,3 %). Це засвідчує дієвість публічного управління суспільними конфліктами України на місцевому рівні. Також були отримані й інші відповіді – «Погано» (17,7 %), «Дуже добре» (1,6 %), відповідь «Дуже погано» ніхто не надав. Усе це свідчить про недостатнє публічне управління суспільними конфліктами в Україні на загальнодержавному рівні, та гарне публічне управління регіональному та місцевому рівні в чому прослідковується наслідки децентралізації влади в країні.

За популярність виникнення суспільних конфліктів на думку експертів зазначені наступні види (можливо було обрати декілька відповідей):

- політичні – 87,1 %;
- соціальні – 72,6 %;
- економічні – 43,5 %;
- ідеологічні – 6,5%;
- військові – 3,2 %;
- інформаційні – 1,6 %;
- гібридні – 1,6 %;
- історичні – 1,6 %.

З невеликим відривом експерти обрали політичний вид суспільних конфліктів в Україні. Через недостатню активність політичної еліти, лобізм деяких питань зі сторони політичних партій тощо. На другому місці є соціальний вид суспільних конфліктів в Україні, який зачіпляє низку питань щодо медичного забезпечення населення, сфери освіти тощо. економічний вид суспільних конфліктів в Україні, відображає важливість задоволення таких інтересів громадян суспільства, які пов'язані з їхнім добробутом. Інші види такі, як ідеологічні, військові, інформаційні, гібридні та історичні, на думку респондентів є менш важливими на час опитування.

На питання де можливо було обрати декілька відповідей, щодо причин виникнення конфлікту найбільш популярна відповідь «Зовнішня агресія відносно України та її регіонів» 85,5 %. Друга за популярністю «Корупція та лобізм інтересів окремих груп людей» 61,3 %. Далі розміщується відповідь «Недостатній рівень соціального розвитку в державі та відставання від науково-технічного прогресу» 46,8 %. Наступне «Низький рівень довіри до влади, незбалансованість суспільно-політичних інтересів (державних, соціальних) та бюрократизм» 40,3 %. Відсутність відповідальних за виникнення конфліктів обрали 35,5 %. Недосконалість вітчизняної нормативної та правової бази 22,6 %.

Також окремо були надані свої варіанти відповідей щодо причин виникнення конфлікту, а саме «Безсистемність у формуванні та здійсненні політики, що призвело до руйнації нацбезпеки в цілому та поширення суспільних конфліктів в ній повсюдно», «Криза влади, соціальне розшарування, ігнорування проблем, їх загострення та поглиблення у найважливіших сферах життя» та «На даний час агресія зі сторони Російської Федерації проти України».

Провивши аналіз вищезазначених відповідей експертів основними причинами виникнення конфліктів виступає зовнішня агресія відносно України та її регіонів, що призводить до перманентних суспільних конфліктів, які є наслідком агресії відносно України. Наступними причинами є інтереси окремих груп людей, які знаходяться при владі. Наступною є низька грамотність населення України в управлінських питаннях щодо розвитку держави, у проведенні відповідних корисних реформ та впро-

вадження сучасних технологій та загальна пасивність у вищезазначених питаннях.

На питання «На Вашу думку, хто з суб'єктів публічного управління несе найбільшу відповідальність за вирішення суспільних конфліктів?» більшість (72,6 %) обрали відповідь «Вищі органи державного управління (Президент, парламент і Кабінет Міністрів України)». На другому місці 12,8 % відповідь «Всі органи влади», на третьому місці з 8,1 % «Регіональні органи державного управління (Місцеві державні адміністрації й обласні та районі адміністрації, військово-цивільні адміністрації)» далі з 6,5 % «Центральні органи виконавчої влади (Міністерства та інші органи)». Що свідчить про необхідність органами влади приділяти більше уваги до питань вирішення суспільних конфліктів в Україні.

Щодо питання «Куди особисто варто звертатися з метою врегулювання суспільного конфлікту в Україні», респонденти надали наступні відповіді розташовані у порядку убування:

- місцеві органи влади (державні та/або самоврядні);
- громадського об'єднання;
- правоохоронні органи;
- народного депутата та/або депутата місцевого скликання;
- урядового порталу (Єдиний веб-портал виконавчої влади України);
- суду;
- засоби масової інформації;
- прокуратури.

На питання «Як Ви вважаєте підняття соціально-економічного рівня життя в державі та її регіонах може вирішити суспільні конфлікти в Україні?» респонденти відповіли «Так, це є можливим» 58,1 %, «Ні, підняття соціально-економічного рівня в державі та її регіонах не вирішить суспільні конфлікти в Україні» 37,1 %. Важко відповісти відповідь надали 4,8 % експертів.

Крім того, експерти впевнені, що є можливість розв'язати діючі суспільні конфлікти в Україні (рис. 6).

Наступне питання відображає вплив суспільних конфліктів в Україні на населення країни. Найбільший вплив йде *на економічний стан* (зниження рівня життя та його якості, підвищення рівня корупції, зовнішнього боргу Україні тощо) та впливають *на соціальний стан* (поява обмежень та незручностей) насамперед військова агресія Російської Федерації проти України викликали цей вплив. Відповіді «Суспільно-політичний стан (зниження рівня довіри до влади, низька активність політичних еліт)» та «Зовнішньополітичний стан (змінення ставлення інших країн до України)» тотожні. Наступна за популярністю відповідь «Інформаційного стану (брак об'єктивної інформації у повідомленнях органів влади, ЗМІ, збільшення недостовірної інформації)» наступні «Екологічний стан (забруднення повітря, води, ґрунтів, тощо)» та

найменш популярні були відповіді «Ніщо серйозної стурбованості не викликає» та «Впливають на питання національної безпеки».

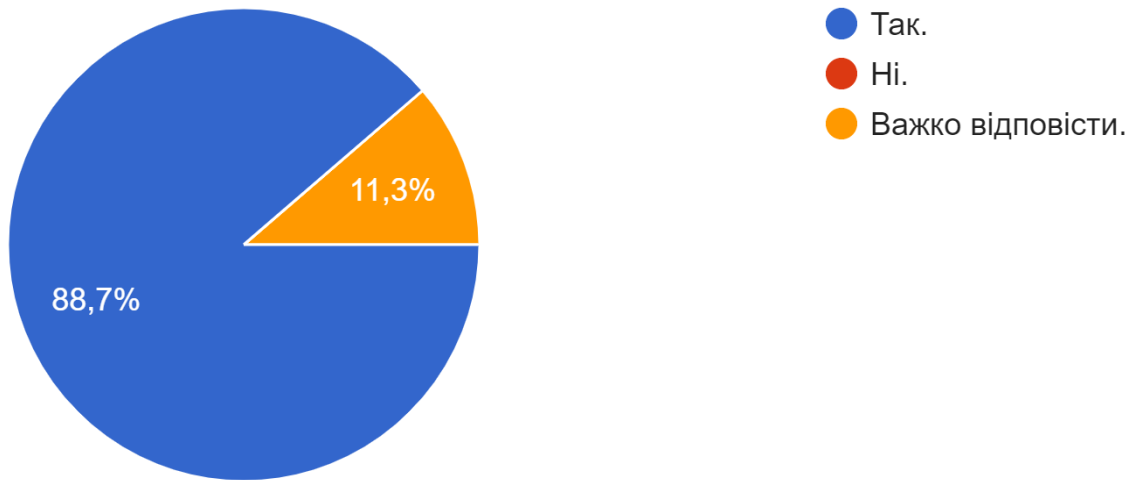

Рис. 6. Розподіл відповідей на запитання «Як Ви вважаєте, чи можливо розв'язати діючі суспільні конфлікти в Україні?».

Джерело: авторська розробка

На питання «Як Ви вважаєте, чи достатньо держава реалізує заходів для вирішення суспільних конфліктів в Україні?» отримані наступні відповіді (рис. 7).

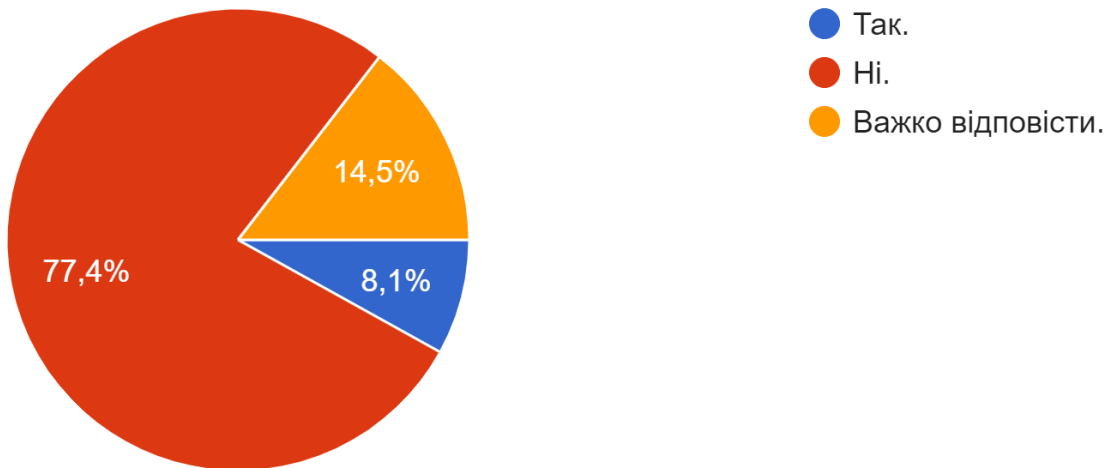

Рис. 7. Розподіл відповідей на запитання «Як Ви вважаєте, чи достатньо держава реалізує заходів для вирішення суспільних конфліктів в Україні?». Джерело: авторська розробка

Далі розглянемо думку експертів щодо шляхів вирішення наявних суспільних конфліктів в Україні. На першому місці проведення системних і структурно-організаційних реформ, на другому підвищення соціально-економічного рівня життя в Україні, на третьому зниженні рівня корупції в країні. Далі зміцнення військового потенціалу та підвищення рівня правопорядку в Україні. Наступне за популярністю соціально-політичні заходи для підвищення рівня довіри суспільства до влади. Удосконалення й адаптація вітчизняного законодавства. Та найменш популярні відповіді це задіяння планів національної безпеки та задіяння комплексно усіх вищеперерахованих заходів разом.

Щодо питання про впровадження міжнародного досвіду вирішення суспільних конфліктів «Так, але зробивши попереднє пілотне впровадження необхідних управлінських рішень» відповіли 72,6 %, «Так» відповіли 22,6%, «Ні» 4,8 %. Відповіді на це питання відображає необхідність впровадження міжнародного досвіду щодо вирішення суспільних конфліктів, відповідної зміни законодавства країни та проведення необхідної низки реформ.

Останнє питання до експертів визначило, що соціально-політичний механізм публічного управління суспільних конфліктів в Україні є найбільш важливим (62,9 %) на другому місці організаційно-правовий механізм публічного управління суспільних конфліктів в Україні (27,4 %), Медійно-комунікативний набрав лише 1,6 % що свідчить про його низьку ефективність, та 8,1 % респондентів вагались відповісти на це питання (рис. 8).

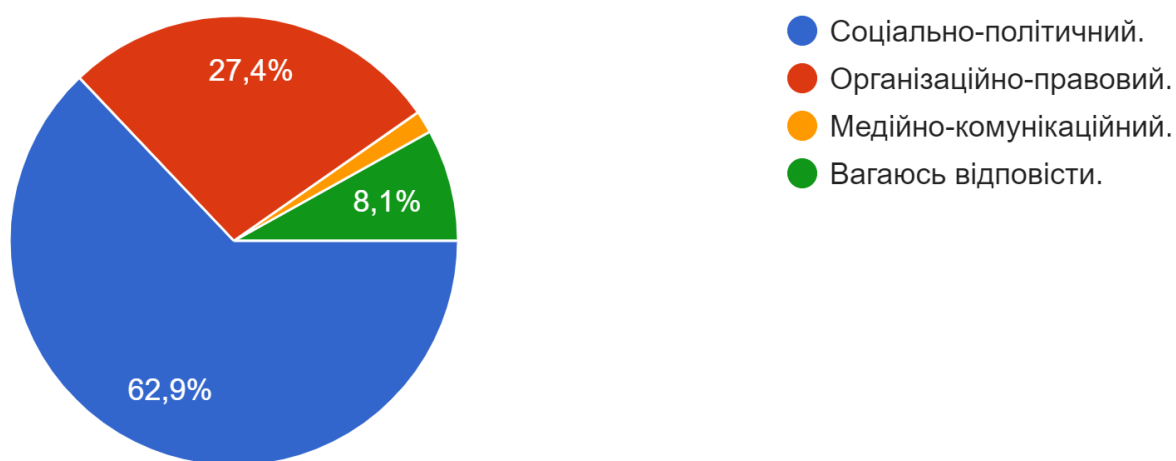

Рис. 8. Розподіл відповідей на запитання «Як Ви вважаєте, який механізм публічного управління може бути найбільш дієвим для вирішення суспільних конфліктів в Україні?»

Джерело: авторська розробка

Таким чином отримані результати опитування відображають стан реалізації публічного управління суспільними конфліктами в Україні під час військової агресії Російської Федерації проти України та можуть бути використані в наукових цілях для обґрунтування шляхів удосконалення публічного управління суспільними конфліктами в Україні та визначення найперспективніших напрямків проведення досліджень.

Висновки. Проведене якісне дослідження щодо стану реалізації публічного управління суспільними конфліктами в Україні (шляхом оцінювання ставлення населення до вирішення проблем у цій сфері) дозволяє зробити наступні висновки:

1) у межах державної політики в регіонах проблеми суспільних конфліктів контролюються частково;

2) спостерігається низький рівень результативності публічного управління суспільними конфліктами в Україні на загальнодержавному рівні.

3) експерти вважають, що найбільш поширеним видом суспільних конфліктів в Україні є ті, які мають політичне підґрунтя. Це свідчить про недостатню активність політичної еліти, лобізм деяких питань зі сторони політичних партій та інше.

4) на думку експертів, зовнішня агресія відносно України та її регіонів є основною причиною виникнення суспільних конфліктів в Україні;

5) на думку експертів, відповідальними за вирішення суспільних конфліктів України повинні бути вищі органи державного управління (Президент, Парламент і Кабінет Міністрів України);

6) на погляд експертів, найдієвіший напрям вирішення суспільних конфліктів в Україні є проведення системних і структурно-організаційних реформ для підвищення соціально-економічного рівня життя в Україні та зниження рівня корупції. Також експерти зазначили необхідність зміцнення військового потенціалу та рівня правопорядку в Україні.

Як наслідок даного дослідження шляхи удосконалення соціально-політичного механізму публічного управління суспільними конфліктами в Україні найбільш перспективні. Соціально-політичні механізми публічного управління суспільними конфліктами в Україні такі як: соціальне маневрування, політичне маневрування, структурування конфлікуючих груп задіяних у суспільному конфлікті та інші надають громадянам та державі дієві шляхи та методи для вирішення наявних суспільних конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Google-форми <https://forms.gle/S3nhTU5CoYStMEKy8>.

References:

1. Google-form <https://forms.gle/S3nhTU5CoYStMEKy8>.